

APVD INCLYTAM

HESIODI

ASCRAEI POETAE VETUSTISSIMI,
OPERA
ET DIES.

NICOLAO VALLA
INTERPRETE.

Cum marginarijs adnotamentis.

GERMANIAE BASILEAM.

PIO · II · PONT ·

MAX. NICOLAUS VALLA.

Suacat Aenea rerum dignissime praesul:
 Grataque sunt animo carmina nostra tuo:
 Perlege quae quondam dulci modulatus auena
 In Latios ausus uertere Graeca modos.
 Aescraei inspiciens *ἡμέρας καὶ ἔργα* poetae
 Graecia quo quondam floruit Hesiodo,
 Haec fuerant fateor plectro meliore canenda:
 Hic opus ingenij quippe senilis erat.
 At quia non nullos tam magna superbia uates
 Eleuat: ut nulla Graeca in honore putent,
 Sum tamen hoc ausus bis septem & quatuor annis:
 Dum mea labuntur lustra trahente dea,
 Sumpsi & tenuis Graecorum è fontibus haustus:
 Mixtaque cum Graeca lingua latina fuit.
 Quicquid id est ad te uatum clarissime uates
 Mittimus, es Clario non minor ipse deo.
 Suscipe & Hesiodum placido complectere uultu.
 Hic quoque iudicio stetque cadatque tuo.

ΤΕΛΟΣ

6496.

IN-03000 4631

HESIODI ASCRAEI

POETAE OPERA ET DIES. GEOR-
GICON LIBER, NICOLAO
VALLA INTERPRETE.

Pierides Musæ quarum uiget indyta cantu
Fama ducū & uestri nomē imortale parētis
Dicite cur hoīm pars hæc sine nomine uitā
Ducat? & illius cur fama æterna per altum

Pierides
musæ a
Pierio an-
tro ubi ge-
nita di-
cuntur.
Hominū
diuisio.

Euolet? hæc Iouis est magni diuina uoluntas:
Ille etenim altitonans summi regnator olympi
Excitat imbelleis animos: & fortia corda
Debilitat: duce quo fortuna inimica superbos
Deprimit: atq; humileis clarum super æthera tollit.
Tum mala mens hominis meliorem inclinat ad usum
Et capiunt molles crudelia pectora cultus.
Exaudi qui cuncta polo specularis ab alto:
Cui nihil ignotum est, sanctissima dirige iura
Iustitiæ. liceatq; mihi fraterna monere
Pectora: & ignotos uiuendi ostendere mores.

Fraterna,
id est, Per-
sæ fratris.
Exercitia
hominū.

Sunt geminæ in terris quibus altercantur in unum
Mortales causæ: uaria quoq; mente trahuntur.
Vna quidem studium laudabile sedula curat:
Altera crudeli rerum depascitur haustu,

a 2 Bella

Bella cupit, pugnæq; exercet iniqua tumultus,
 Inuisum atq; atrox pestis genus, hanc tamen ipsi
 Mortales fugiunt, tandemq; uolentibus hanc dñs
 Exoptant, huius nequeunt cohibere furores.
 Illam autem prius obscuræ genuere tenebræ.

Pater Sa. i.
 Iuppiter.

Sed fato meliore, pater Saturnius illam,
 Et generi humano, & terræ radicibus imis
 Imposuit, segnes artus & inertia corda
 Excitat. alter enim segnis, cui uita manebat,
 Alterius spectans cumulos, mora nulla, bouesq;
 Iungit, & impresso terram diuertit aratro.
 Siue domum curat, siue inserit, alter ad artes
 Vicinum uicinus agit. laudabilis hæc est
 Pugnandi ratio, fugienda sed altera, sub qua
 Inuidet aut figulus figulo uel egenus egeno,
 Siue faber fabro, dulcisq; poeta poetæ.

Forum iu/
 diciale.

Hæc mea dicta precor toto cape pectore PERSE.
 Nec te crebra foro speculantem iurgia uulgi,
 Auocet à studijs, pugnandi inimica uoluntas.
 Nemo forum sequitur, quem non fouet annua messis
 Et bene clausa domi Cereris gratissima dona.
 Hæc quærenda prius. dehinc si uacat i pete uulgus
 Et fora, in alterius rebus certamina pone.
 At non illud ages iterum germane quod olim
 Ausus es infelix, litem hanc data iura resoluent.

Scis

Scis quondam inter nos patria est partita facultas.
 At tu nil iusta multum plus parte uereris
 Tecum efferre rapax. corruptus munere iudex
 Ille tuo est, sub quo tota hæc sententia pendet:
 Ignarus. non nouit enim quæ dulcius, aut quæ
 Sit melius toto medium, seu uiuere malua
 Vtilius, quantum uili seu uiuere porro.
 Hos ueterum uictus occultauere superni,
 Inque polo retinent cælestes, tempore quorum
 Sat fuit una dies tenui exercenda labore,
 Vna quiescenti tibi dehinc alimenta parabat
 Annua, tunc poteras temonis robora fumo
 Exploranda dare, & nulli iuga curua premebant
 Terga bouum, nullum muli sensere laborem:
 Hos uoluit faciles uiuendi abscondere mores
 Ira Iouis, quom se deceptum fraude Promethi.
 Sensit, & illius causa mortalibus auxit
 Curarum moles, surreptumque abdidit ignem.
 Reddidit hunc iterum terris, curuaque latentem
 Surripuit ferula cauto puer ille tonanti
 Iapetionides, iacto qui fulmine gaudet.
 Lufit fraude sua, subitam tamen arsit in iram:
 Hæc puer effatus nubis collector aquosæ,
 Iapetionide cuius prudentia cunctos
 Consilio excellit, magnum spreuisse tonantem

quæ. i. quæto.
 Dimidiū
 melius toto.
 Malua
 herba.

Temo est
 currus cō/
 nexiua
 hasta.

Prome/
 theus ignē
 Iouis fura/
 tus est.

Iapetus pa/
 ter Prome/
 thei. Flac.
 primo car.
 Audax Ia/
 peti gen^o.

Arte tua gaudescq; dato mortalibus igne
 Heu nociture tibi generi nociture futuro.
 Tale mali genus excutiam quo pectore toto
 Exultent homines, cupidi sua damna ministrent.
 Subrisit fatus diuum pater atq; hominum rex
 Vulcanum aspiciens, atq; illi talia mandat.
 Vade celer speciem è terra, mixtoq; liquore
 Confice mortalem cui uocem & robora iunge.

Pandora Sitq; ea uirginæ caelestis imago puellæ
 Quam sibi quisq; uelit, dea quam doctissima Pallas
 Instruat: & uarias percurrere pectine telas:
 Adhiciat capiti facilem Venus aurea formam,
 Curet ut assidua stimulata cupidine corpus,
 Fallacemq; addat mentem & fallacia uerba
 Interpres superum uictor Cyllenius Argi.
 Dixerat: imperio Iouis annuit æqua uoluntas
 Cælicolum, extemplo fingis Vulcane puellam
 Virginis ora deæ similem, quam glauca Minerua
 Cinxit, & ex omni fulgentem parte poliuit.
 Huic etiam Charites: etiam celeberrima Pitho
 Aurea candenti posuere monilia collo,
 Effusæq; comas ori de flore coronam
 Vernali tribuere deæ. tamen Attica Pallas
 Illam præcipuo formæ decorauit honore.
 Et superum interpres uictor Cyllenius Argi

Fallacem

Cylleni,
 id est, Mer-
 curius.

Charites,
 id est, græ.
 Pitho, dea
 oceani &
 Tethyos
 filia.

Fallacem attribuit mentem & fallacia uerba:
 Sic pater altitonans diuino iusserat ore.
 Quandoquidem dederat sua munera quisq; deorum
 Mercurius merito Pandoram nomine dixit,
 Exitiale malum mortalibus & fera pestis.
 Postq; autem tantos confecit Iuppiter astus
 Mercurium ad magnum iubet ire Epimethea: dono
 Cui ferat hanc, qui nil ueritus præcepta Promethi
 Scilicet à magno caperet ne inuitus olympos?
 Cepit, & accepto nouit sua damna Epimetheus.
 Nam prius humano generi secura manebant
 Tempora: nulla mali species aut cura laboris
 Morborumq; genus: tristem qui funeris atri
 Corripuere uiam, quibus omnis frangitur ætas
 Viuere dulce fuit quondam: sed tegmen ab urna
 Dum Pandora leuat totum exiliere per orbem
 Curarum infestæ effigies, spes sola remansit
 Intus: & è labris ima sub parte resedit.
 Obstitit impositum: nam tegmen abire uolenti,
 Sic qui fulmen agit nubis collector aquosæ
 Iusserat: innumeræq; etiam mortale uagantur
 Per genus infandæ species, quibus æquor & omnis
 Terra infecta tumet: morbi noctesq; diesq;
 Sponte sua sine uoce ruunt, namq; ab Ioue summo
 Ablata est illis quæcunq; potentia fandi.

Pandora,
 id est, oim
 donum

Epime/
 theus fra/
 ter Prome/
 thei, id est,
 post rem
 uidens, si/
 cut Prome/
 theus pro/
 uidens.
 Ne inui/
 tus, credo
 legendum
 interroga/
 tiue.

Sic qui ful/
 men, id est
 Iuppiter.

Sic

Sic impune parens offenditur ille deorum.

Si uacat o frater, si non audire recusas

Ordine plura canam, genus immortale creatum

Aurea
sæcula.

Ac mortale simul credendum est. aurea primum

Sæcula dñj superi totum sparsere per orbem,

Tempore quo cæli imperium Saturnus habebat:

Tunc homines diuum uiuebant more: neq; illos

Anxia curarum moles, operumq; labores

Lassabant, aberat tristi cum mente senectus.

Semper & in ualido regnabant corpore uires,

Nulla mali labes, conuiuia læta placebant.

Mors similis somno fuit, atq; uberrima tellus

Omnia liberius nullo cogente ferebat,

In commune bonum. nec quisq; inuidit habenti.

Quàm felix ætas? erat omnibus una uoluntas:

Et taciti lætos soluebant pectora in usus.

Aurea postq; hominum paulatim defuit ætas,

His pater altitonans meritos adiunxit honores,

Sub terris habitare dedit. qui numina facti,

Et genus humanum sancte quoq; iura tuentur.

Iustitiæ tenebris circumfusiq; peragrant.

Argentea
sæcula,

Terrarum fines & opes mortalibus augent,

Proxima successit terris argentea proles

Auro deterior sensuq; & moribus impar.

Tunc sibi quisq; suæ fecere sub ubera matris,

Otia

Otia mortales, paulatim adoleuit in annos:
 Ingenij rude principium, quo decolor ætas
 In proprijs etiam laribus rude pectus agebat.
 Aucta tamen postq̃ ad summos peruenerat annos
 Viuendi breuius spacium fuit: anxius ardor
 Curarum incumbens aderat, quas improba mentis
 Gaudia fecerunt. alterna iniuria nunq̃
 Destitit, & nulla in superos reuerentia: nullos
 Sacrorum ritus ætas argentea uidit.
 Hanc deus extinxit meritam flammatus in iram.
 Postq̃ hominum occuluit argentea sæcula tellus
 Non tamen illorum sine nomine uita recessit.
 Sub terrisq̃ dei sedes coluere secundas.

Tertia post illam successit Aenea proles
 At nihil argento similis, Dryadumq̃ creata
 Sanguine dura quidem, robustaq̃ pectora tendens
 Tota feri misero Martis feruebat amore.
 Nulla quies illi, nullum ius, durior ætas
 Ipso adamante fuit uultu metuenda superbi:
 Cui nunq̃ inuictum robur, fortesq̃ lacerti
 Defuerant humeris, tunc ærea tela, domusq̃
 Omnis in ære labor, non ferri emerferat usus.
 Hæc autem proprio proles consumpta furore
 Ad gelidi loca nigra Iouis sine honore recessit.
 Et quanq̃ extiterit inuicto robore: ab atra

Aenea
 ætas.
 Dryades
 quercuū
 nymphæ.

b Morte

Aetas heroum
quarta.
Heroum
extinctio

Morte tamen uicta est: solis lumenq; reliquit.
Postq; autem occulta est, atq; Aenea corruiat as

Quarta fuit soboles melior, cui plurima toto
Iustitiæ hærebant animo præcepta uerendæ
Diuinum genus Heroum, primumq; uocari
Semidei immensos illi potuere per orbes,

Cadmus
filius Age-
noris

Hos insanus amor Martis: belliq; nephandi
Ardor, Agenoridæ septem prope mœnia Cadmi
Aedipodæ imperij causa consumpsit: & alti
Hos maris undisoni fluctus, quom Pergama classes

Ulciscitur,
uindicae
Tyndaris,
id est, He-
lena
Elysi

Argolicæ peterent, ubi pallida mortis imago
Desuper incubuit, dum iusto ulciscitur ense
Tyndaris, hos etiam toto diuisit ab orbe
Iuppiter, & uitæ meliorem tradidit usum.
Elysiq; dedit colles habitare profundi
Littus ad oceani, felix & sancta propago
Hic ubi uernat humus: ubi dulcia poma quotannis
Ter gremio effundit nutrix uberrima tellus.

Ferrea
ætas qnta

O utinam non me quinta cum stirpe creassent
Fata: sed ante mori, seu post licuisset oriri
Ferrea nunc ætas, quam curæ & mille labores
Nocte diéq; premunt, paulatimq; illius instant
Exitio. sic dijs placitum, sed prospera tanto
Fata etiam uenient aliquando in turbine rerum:
Nec minus hæc infanda hominum delebitur ætas:

Cum

Cum matura annis illorum tempora cani
 Inficient crines, natis nec ut ante parentes:
 Nec patribus nati similes, nec ab hospite tutus
 Hospes erit: sanctum corrumpent foedus amici.
 Et furet arma ciens inter discordia fratres.
 Viuet honoris inops hominum properata senectus:
 Nec pudor effractus senio obiurgare parentes.
 Infelix soboles legem & praecepta deorum
 Nescit: & inualido non haec alimenta parenti
 Iusta suo reddet, quid enim quae iniqua rapaces
 Apparet usque manus, urbesque & moenia narrem
 Alterna delata manu: iurataque fallent
 Numina, iustitiae nulli tribuentur honores.
 Pulsa gemet Bonitas, illum uenerabitur orbis
 Cui mala mens suadet fera crimina, tota iacebit
 Tota quidem orbatu tecum Reuerentia uultu.
 O dea Iustitiae soboles, en improba laedet
 Si probus ullus erit, quem contra insurget iniqua
 Voce furens factum affirmans, altrixque malorum
 Inuidia incedet fatali turbida uultu.
 Protinus humanas sedes Astraea relinquet:
 Diua suos pariter tendet Reuerentia cursus
 Ad superos nitido uelatae corpus amictu.
 Mille recedentes illae mortalibus aegris
 Non cessanda tamen rerum mala semina linquent.

Metamor.
primo.

Apparet. ii
disponat

Iustitia

Astraea

Pudicitia

b 2 At

At nunc te moneam quanq̄ sapias omnia iudex
 His intende animum, sed quid iuuat ista monere?
 Stultus maiori quicunq̄ resistere tentat
 Vincitur, & magno pœnas subit inde pudore.
 Sic ego sum tanq̄ uolucris quam prenderit astur:
 Prensaq̄ sublimes agitur philomela per auras.
 Hæc dolet infelix ungui transfixa recuruo.
 Quam contra horribili raptor sic intonat ore,
 Quid misera exclamas? te multo fortior astur
 Te premit, huc adsis, quo te meus egerit ardor.
 Et quanq̄ bene suaue canas, mihi cœna futura es
 Si iubet: aut dimissa iterum remeabis in auras.
 Sic fatus, tacuit pennatus & impiger astur:
 Tu modo iustitiam cole, nulla iniuria PER SE,
 Tecum habitet: fatale gerit secum illa, nec illam
 Vllus amat nisi mens cui uilis, & improba surgit:
 Vir bonus hanc inferre timet. quod si intulit acti
 Pœnitet: & magno contristat corda dolore
 Est uia iustitiæ melior qua uincitur omnis
 Omnis ad extremum ueniens iniurius ardor:
 Quid dicam? q̄ nunq̄ aliquid dementia noscit
 Ni modo passa prius: sic qui male iura ministrat
 Peierat, & tandem dementi panditur error.
 Eripi iustitiam: corruptus munere iudex
 Ius uiolat: dolet hæc, & nulli uisa per orbem

Astur auis
rapax

Fatale, id
est, suppli-
cium

Peierat, id
est, periu-
rium com-
mittit

Tristis

Tristis it, & lachrymans poenam mortalibus orat
 Qui uiolant iura : & recti sacra foedera rumpunt.
 Verum ubi iustitiae sancti seruantur honores
 Iudicioq; pares & ciuis & aduena pendent :
 Vrbs uiget: augetur soboles: pax laeta uagatur
 Pax iuuenum nutrix, nunq; his fatalia bella
 Praeparat altitonans, nullis in rebus egestas
 Imminet, in quenq; nulla est offensio: dulci
 Quos iuuat interdum genio alleuiare labores
 Terra quibus large fundit sua semina: & altae
 Montibus innatae mittunt sua munera quercus
 Glandiferae in summo: media tamen arbore mussant
 Vndiq; apum ingentes acies, uestemq; ministrant
 Lanigeræ pecudes, per se magis omnia florent.
 Non his externas merces uehit ardua puppis.
 Omnia dat tellus: quid enim q; iuncta marito
 Et patribus similes emittit foemina partus.
 Non datur hoc quibus illa placet uiolentia iuris.
 Hos ad supplicium uocat alti cura tonantis.
 Saepe subit poenas plebs tota miserrima tantum
 Vnius ob noxam, pestis furit atra per urbem:
 Et male suada fames, paulatim deficit omne
 Vulgus, & hic uacuos ostendunt tecta penates.
 Foemina nulla parit. Sic saeuit Iuppiter, erga
 Quos malefacta iuuant, qui si modo forte cruentum

Iustitiae
bona

Mussant
susurrant
in cauato
robore

Erga, sup.
illos

b 3 Militiae

Militiæ exercent studium mora nulla, sinistro
 Marte cadunt: uel si potius iuuat ire per altum:
 Fluctibus in medijs summergeitur obruta puppis.
 Vos igitur qui iura datis, conuertite mentem
 Ad tales hominum pœnas, diuina potestas
 Mortales circumuolitans uidet improba: quorum
 Iudicia emergunt multorum in damna deûmque.
 Ignorant monitus genus hi mortale pererrant:
 Innumeri tenebris circumfusi que tuentur.
 Iustitiæ sacra iura domant genus omne malorum.

Astræa

Illa quidem uirgo est supero Ioue nata parente
 Nomine clara suo, cœtûque uerenda deorum:
 Quam si quis uiolet lachrymans sua fata parentis
 It Iouis ante pedes: & lamentabile fundens
 Humanos queritur mores, ac debita poscit
 Supplicia in populos: tu iudex causa malorum
 Qui uiolas sacra iura deæ, iam dirige mentem:
 Ius cole, in alterius te nulla pecunia uertat

Nota.

Damna. nocet sibi qui cuique nocet, & male suadet
 Ille sibi, in quem si quis male iura ministrat.
 Cuncta uidet pater omnipotens, & quod mihi tecum est
 O iudex modo si lubeat speculatur ab alto
 Nil latet hunc, aut hoc quales tribuantur honores
 Iustitiæ in populo, quam non ego pectore toto
 Nec mea progenies coleret, postquam orbe sub isto

Spreta

Spreta iacet bonitas & ius iniuria uincit:
 Inuito Ioue ni fierent, hæc accipe frater:
 Hæc animo meditare: iniustum pone furorem:
 Ius quoq; frater ama, sine quo genus omne ferarum
 Credimus alterno certatim corpore pasci.
 At nos instituit uitæ melioris origo.
 Iura dedit pater omnipotens, ea pectore toto
 Si quis habet, decus æternum pia præmia reddet.
 Iuppiter affligit si quis pro teste uocatus
 Peierat: ac merito pensatur culpa nocentis
 Supplicio: offendens ius. ille offenditur unà:
 Ex quo obscura quidem nulli quoq; cognita surget
 Posteritas: iusto de sanguine nata propago:
 Clara caput tollet patrio seruata decore.
 Hæc quoq; quæ referam stultissime concipe frater:
 Quàm facile innumeras uitiorum amplectimur artes:
 Haud procul illa habitant, breuis est uia qua sit eundū,
 Est uia uirtutis contraria, sudor anhelus
 Hanc sequitur: quæ se scopulosis ardua diuis
 In longum prorumpit iter, riget aspera primo
 Ingressu: leuis est postq; alta cacumina tanges.
 Optimus hic sese qui nouit cuncta magistro
 Prospiciens rerum fines meliora sequutus:
 Dignum laude uirum parentem recta monenti
 Credimus: ille tamen sibi qui non consulit, aut qui
 Alterius

Via uirtutis

Parentē .i.
obedientē

Alterius præcepta fugit, uir inutilis extat.

Ergo age frater ades generoso è sanguine PER SE

Neu fuge fraternos monitus, operare laborem:

Alma Ceres ornata caput sua dona ministret.

Segnis.

Sic tibi plena domus, segnem crudelis egestas

Opprimit, hunc homines odio superiq; sequuntur

Torpentis similem fucō: cui spicula surgunt

Horrida distensumq; fauis consumit edendo

Semen apum, piger ipse sedet: uitatq; laborem.

Tu modo curam operi quantum potes adijce frater.

Horrea sic rumpunt messes: sic copia rerum,

Sic pecus augetur, sic tu mortalibus & dijs

Gratus eris, segnes animos & inertia corda

Oderunt, operi laus est imponere curam.

Turpe sed hinc prohibere manus, incumbere labori:

Forsthan ad studium torpentia pectora uertes:

Dum partas ostendis opes, uirtutis adeptus

Nomen & æternum laudis decus utere quæso

Arte, para uictum, uiolare aliena nephandum est.

Fac superis æquandus eas, incumbere labori:

Fiduciæ
laus

Nec pudeat, pudor hic multos inhonestus egentes

Secum habet, auget opes fiducia: qua melior res

A superis non it: proh rerum insana cupido

Relict^o. s.
pudor

Proh animis infusa lues, iam nulla pudoris

Cura, iacet passim longe post terga relictus:

Tu

Tu coleris, duce te paulatim corrui ille
 Dñs inuisus homo, cui mens intenta rapinis
 Iuuigilat: neq; enim semper felicia durant:
 Nec minus omnipotens pœnis affligit eisdem
 Qui seruum offendit, uel qui sanctissima frangit
 Fœdera amicitiaë, seu qui cum coniuge fratris
 Non pauet infandos coitus fraternus adulter.
 Vel qui in pupillos audet uim ferre nephandam:
 Vel qui in longæua confectum ætate parentem
 Horribili uoce insurgit, uixq; abstinet illi
 Verbera: non impune tamen stat pœna nocenti.
 Post obitum, depone igitur tam falsa superbæ
 Mentis consilia, & melioribus utere quæso.
 Thure pio uenerare deos, ijs tempore in omni
 Et munde & pure liba cum clara nitescet
 Sole dies: aut cum nox circumfusa tenebris
 Abscondit terras casto torrenda sub igne
 Hostia mactetur: hymnos cane, thura ministra.
 Ut tibi dij faueant, immensaq; copia rerum
 Hinc tibi nascatur, multis ut egentibus ipse
 Subuenias: non ut uiuas germane rapina.
 Conuiuas inter si uis discumbere amicus,
 Non hostis, ueniat primum uicinia. nam si
 Aduersi quicq; acciderit de more repente
 Primum illa occurret, quæ si sine uestibus esset

Criminũ
genera

Sacrificiũ
suadet

c Nuda

Nuda etiam ueniet, quod nec tibi sanguine iunctus
 Non aget: iste sibi uestes atq; omnia ponet.
 Improba damnosa est uicinia, sed proba si sit
 Vtilis, hæc igitur cupienda est pectore toto
 Tanq̄ laudis opus. neq; enim lamenta refundes:
 Amisisse bouem, proba si uicinia tecum est:
 Acceptum metire & eodem pondere redde
 Vicino tibi, ut hic iterum succurrat egenti.
 Res male parta mala est; damnosaq; semper ab illa
 Ergo caue, nec te uincant in amore sodales.
 Illum adeas qui te: fac mutua munera reddas:
 Sponte datum capias, scelus est letale rapina:
 Quicumq; & si magnum aliquid largitur amico.
 Latatur: quicumq; iacit de fronte pudorem,
 Et rapit alterius quanq̄ infima, turbat amici
 Viscerâq; & mentem cui uis illata rapinæ.
 Adde parum paruo, paruo superadde pusillum,
 Fiet & hoc magnum, infelix pelletur egestas:
 Si modo rem cumules, hominem non lædit habere.
 Cuncta domi: nocet esse foris, q̄ dulce bonumq;
 Præsens accipere: atq; absente carere molestum est:
 Tunc bene potandum cum plena effundit ab alto
 Vina cadus: tunc parcus eris cum parte Lyeus
 Defluit è media, sed cum declinat ad imum
 Spumantes iterum cyathos & pocula sume.

Plena ui/
 na, hoc est,
 cadus ple/
 nus.

Quicquid

Quicquid polliceare homini seruetur amico:
 Si quicquid cum fratre tibi est, testem adijce rebus
 Subridens, nocuit non credere, credere semper.
 Ne ue tuam alliciat meretrix caue foemina mentem.
 Rem totam uorat illa nimis dum blanda uidetur.
 Heu quod damnosum est mulieri fidere cuiquod.
 Rem patris acceptam melius fouet unicus haeres.
 Auget & hanc, at tu plures in morte relinque
 Ex te ortos: nam plura pater Saturnius illis
 Attribuet, sed te si caecus tangit habendi
 Ardor adhuc, fragilisque placet tibi gloria rerum
 Haec age quae moneam: & uarios operare labores.

Nec semper
 nec nunquam
 credendum.

HESIODI ASCRAEI LIBER SECVN-
 DVS DE AGRICVLTURA.

Vm caelo emergunt sublimi ab atlantide notae
 Pleiades: truncanda Ceres, morientibus illis
 Mitte in aratra boues, latitare ea sidera dicunt
 Viginti totidemque dies, annoque uoluto
 Apparent iterum, maturam incidere messem:
 Rursus & incipiunt dentata falce coloni.
 Hanc legem agricolae atque habitantes littora seruant.
 Aut qui pingue solum, uallosque tecta tenerent
 Nudus ara, nudusque sere, & mete corpore nudo

Agricolan
 di tempus
 & ratio

c 2 Si

Si tempestiuos agrorum ducere cultus
 Augeriq; illos magnis successibus optas,
 Ne ue aliena roges interdum pauper egenus.
 Quod si ad nos supplex iterum fortasse redibis:
 Non iterum dabimus, iuuat exercere labores
 Improbe, quos inter mortales diua potestas
 Sortita est ne tristis inops cum coniuge mœsta
 Aut cum natorum misera comitante caterua
 Victum à uicino rogites, dare negliget iste
 Bis uel ter fortasse dabit. dehinc si petis ultra
 Proficies nihil: at tu plurima uerba refundes.
 Orabisq; iterum frustra tamen. artibus ut te
 Iampridem admonui inuigila: atq; incumbe labori.
 Dira fames procul hinc abeat, tua debita solue.
 Imprimis tibi conde domum, pretioq; ministram
 Dehinc eme, quam possis custodem adiungere bobus.
 Pone domi quantum toto tibi sufficit anno.
 In rebus spes est alienis irrita: nam si
 Hic dare forte neget, tu semper pauper egebis.
 Tempora labuntur, operum quoq; deficit usus.
 Ad cras rem differre nocet: nunq; horrea nunq;
 Implet iners aut qui tempus producit, habenda est
 Cura operi, turgescet opus. mala mille molestant
 Affliguntq; hominem cui segne & inutile corpus,
 Cum bene se posuit rapidi uis ignea Phœbi,

Ac

Ac pater omnipotens fecundis imbribus æther
 Desilit in terras, & languida membra resumunt
 Iam pridem amissas æstiuo in tempore uires,
 Nam breue sol hominum supra caput astat ab alto
 Ac de nocte magis currus exercet agendo.
 Tunc operum multo ante memor discinde securi
 Syluam incorruptam, tunc germina desinit arbor
 Fundere, datq; suas uolitare per aera frondes.
 In tres tende pedes mortaria, contineat tres
 Pistillus cubitos, pedibus quoq; confice septem
 Temonem, qui si fuerit protentus in octo
 Hinc tibi malleolus crebros formetur in ictus:
 Palmarumq; trium rota sit, uariisq; repone
 Ligna efficta modis, ualidaq; in montibus altis
 Quære uel effuso campi super æquore pinum
 Aestiuam, compone manum qua firmet arator
 Temoni cuneis dentalicq; alliget imo
 Torqueat & fortes illa durante iuuenos.
 Binacq; præterea tectis seruentur aratra.
 Sic melius: nam si casu discinditur unum,
 Restat adhuc aliud ualidos agitare iuuenos.
 Temonem ex ulmo uiridi seu confice lauro.
 Stiuua sit ex pino, dura dentalia quercu.
 Duc in aratra bouem, nono qui uiuat in anno.
 Aptæ ætas operi matura est: franget aratrum

Bos iuuenis minitans iuuenili prælia cornu:
 Et rixam exacuens opera imperfecta relinquet:
 Quære quater decies annorum ætate bubulcum
 Quadrifidus panis & ofellas cæsus in octo
 Sit cibus huic, recto sulcabit uomere terram
 Si maturus erit. Studium intermittet arandi
 Iunior: aspiciensq; pares ætate colonos
 Ibit ad hos, ludosq; ciet lasciua iuuentus.
 Ergo non melior iuuenis, neq; semina uersæ
 Spargere humi: quantum terræ mensura requirit.
 Contemplare etiam quom grus è nubibus altis
 Assiduos agitat clangores nunciat imbrem
 Ventura inq; hyemem, tempusq; indicit arandi.
 Angit & illius mentem cui nulla boum spes.
 Tunc redeant fessi plena ad præsepia tauri.
 Tunc proprios operare boues & plaustra: sed inquis
 Non habeo, dabit hic, facile est petere atq; negare
 Mentis inops alius quid enim componere currum
 Tunc uolet, ignarus non nouit quantus in illo
 Sit labor: & centum compagibus insita ligna
 Quæ debent multo ante domi prouisa reponi.
 Præterea cum tempus adest rescindere campum
 Fortius insistas operi exercere ministros.
 Nam uertenda duplex tibi sicca atq; humida tellus.
 Vere nouo ueniant celeres ad aratra iuueni

Fertilis

Fertilis ut grauida culmus procumbat arista.
 Neu te decipiat cum semina colligit æstas.
 Sit noua cui studeas tellus inarata quotannis.
 Terra recens large natis alimenta parabit.
 Plutonem imprimis uenerare, atq; annua sacræ
 Vota refer Cereri, quom stiuæ innixus agendo
 Incipis exercere boues, stimuloq; fatigas
 Sic immensa tibi surgent Cerealia dona.
 Semina quom terræ committis ponè sequatur
 Seruulus, atq; auibus rastro sata læta recondat.
 Optima crede iuuat rerum prudentia cunctos,
 Læditur aduerso qui negligit omnia fato.
 Si sit pingue solum, grauidæ inclinantur aristæ
 Felicesq; operum successus ab Ioue summo.
 Hinc capies neq; sub tectis extendat arachne
 Fila, sed immensæ replebunt horrea messes:
 Tunc gaude & cani florentia tempora ueris
 Lætus agas: quom te incassum crudelis egestas
 Aspicit, & parto turgēt domus atq; aliena
 Re tibi non opus est tua pluribus adiumentum:
 Fit sterilis tellus medio uersata sub æstu:
 Hincq; solo residens imas falcabis aristas:
 Auerfos religans culmos, tenuisq; sequetur
 Spes uitæ, pauci te mirabuntur ab agris:
 Parua sub exiguo referentem farra canistro.

Pone. i.
iuxta

Difficile

Difficile interdum mutabile noscere tempus.
 Mobilis & uaria est alti natura Tonantis.
 Ac si tardus aras, tarde tibi solus aranti
 Afferet auxiliū: si largis imbribus æther
 Tris noctes totidemq; dies non cessat ab alto:
 Donec replerit ualidi uestigia tauri.
 Tempore quo querna residens super arbore coccy's
 Exululat, gaudentq; hominum mortalia corda.
 Vere sub aprico sit tardus forsitan eques:
 Qui tempestiuo diuerit uomere terram:
 His intende animum, nec florida tempora ueris
 Te lateant, glacialis hyems tibi cognita surgat:
 In qua incumbendum est: nec te ulla taberna moretur:
 Aut narrata loco sub aprico fabula tardet:
 Dum frigent alij, uir rem tamen impiger auget:
 Surge igitur nec te paupertas opprimat illo
 Tempore: dira fames tenues facit esse lacertos:
 Elatosq; pedes & crura tumentia multo
 Sanguine. segnis inops & spe suspensus inani.
 Inclinat mentem sceleri & meditatur iniquos
 Vnde paret uictus: hominem spes nutrit egentem:
 Irrita cui nihil est: & tota luce uagatur,
 Dum media elapsa est æstas: properate ministri.
 Condite dic casulas: nam semper non erit æstas.
 A Iano mensē dictum caue, nubibus ille:

Letales

Coccy's
auis lu/
ctuosa

Dū frigēt,
id est, tor/
pent & pi/
grefcunt
frigore

Letales bobus glacies & frigora ducit.
 Thracius insurgit boreas, & turbine facto
 Disturbat maria ac campos, sylvamq; sonantem,
 Alticomas quercus: annosaq; robora pinus
 Diruit ex alto & ualles iaculatur ad imas:
 Sylvarum auditur fragor undiq; sed fera duos
 Arrigit ipsa pilos, caudamq; in cruribus angit.
 Quin etiam quibus est uillis densissima pellis
 Perforat ille quidem sætosaq; pectora transit.
 Nec se defendunt dura sub ueste iuueni.
 Et miseræ algescunt hirsuto crine capellæ.
 Vincit ouis boream instantem fultóq; repellit
 Tegmine lanarum, sed non obsistitur illis:
 A senibus curuo facit hos incedere collo.
 Non tamen ad teneram penetrat boreale puellam
 Frigus, at illa domi cui nondum nota libido
 Matris apud charæ gremium sedet: atq; hyemales
 Non sentit glacies, & tota nocte quiescit.
 Atq; oleo teneros interdum perluit artus
 Tum polypo durum est gelidis habitare sub undis:
 Nec uidet unde sibi uenetur in æquore prædam,
 Alleuietq; famem, proprios tum deniq; in artus.
 Vertit atrox rabiem immensam: sic imbribus atris
 Turbatur mare, sic atra caligine cælum.
 Sol quoq; ad æthyopas radios & lumina fundit

d Rarus

Rarus apud Graios. fugiunt animalia curui
 More senis. ualles imas & dente trementi
 Concaua saxa petunt, nemorum tenebrosaq; tecta.
 Tunc quoq; ne noceant hyemes tibi protegat artus
 Mollis chlena tuos, cui tecta ex ordine recto
 Pauca: sed aduerso ducantur plurima fila:
 Sitq; ea cruretenus: uetat hæc per corpora fetas
 Surgere. & instanti prohibet durefcere uento.
 Tegmina sint pedibus taurorum è pelle cothurni.
 Nec nocet hos inflare pilis, ut frigora uincas.
 Hædorum teneras neruo bouis insue pelles:
 Ac dorso suspende: tegant capita alta galeri
 Ne madeant aures. borea spirante cauendum est
 Frigoribus. tunc ros cælo diffusus ab alto
 Educat & Cererem sacros operumq; labores:
 Ille quidem ui uentorum è fluuialibus undis
 Tollitur in sublime: & matutinus in agros
 Desilit. interdumq; expectat tempora noctis
 Interdum borea nubes agitante procellas
 Vertitur in uentosam hyemem. fuge prouidus illam.
 Acceleretur opus: pete tecta obstantia uentis:
 Ne forte obscuro nebulæ infusus amictu
 Immadeas, largoq; imbres pluat humida uestis.
 Pascua tunc carpant quibus non pingua tauri:
 Quippe leuis labor & longa sub nocte quiescunt:
Nutrimentum

Nutrimentum ingens, uobis uberrima mando
 Agricolaë, faciliq; dies transire labore.
 Hæc seruanda tibi donec nox æqua diebus:
 Atq; iterum satio committit semina terræ.
 At dum sexdecies sol arduus occidit undis
 Hybernium post solstitium, sacrosq; relinquens
 Oceani fluctus sublimi Arcturus olympo
 Exoritur: primumq; cupit splendescere sydus.
 Tunc uites incide: noui neq; nuncia ueris
 Antiquos iterans questus præcedat hyrundo.
 Dum tamen immensos effundit Pleiäs æstus:
 Profiliensq; umbrosa petit plantaria limax
 Tellure è sicca. tunc uinea nulla ligonem
 Sentiât: accelerentq; uncata falce ministri
 Maturam in segetem. nec te pulcherrima tempe
 Detineant segnem: matutiniq; sopores:
 Eia age rumpe moras: pelle ocia segnia pelle:
 Dum uocat alma Ceres, robustaq; collige farra:
 Pone domi quantum toto tibi sufficit anno
 Mane operi assurgens: operis pars tertia mane
 Conficitur. labor haud grauis est. de mane uiator
 Longum linquit iter. taurosq; exercet arator.
 Præterea sua dum scolymus florentia mittit
 Germina: & in ramis dulces resonare cicadæ
 Sole sub ardenti incipiunt trepidantibus alis:

Tempelo/
 ca Thessa/
 liæ amœ/
 nissima.

Scolymus
 agrestis
 herba a Pli
 nio quoq;
 sic dicta,

d 2 Fit

Fit capra tunc mollis, tunc sunt dulcissima uina:
 Fœminâq; urenti Veneris prurigine corpus
 Appetit insanos coitus, lassantur ab æstu
 Membra uirûm: tantumq; potest uis ignea Solis:
 Tunc licet ardores gelida releuare sub umbra
 Fontis ad apricos latices semperq; fluentis
 Murmur aquæ: faciles quam circum leniter auræ
 Aspirant zephyris plerunq; agitantibus illas.
 Hic hilares lætus cyathos & pocula sume
 Biblina ter infusa magis quæ temperet unda.
 Hic tibi ab uberibus caprarum caseus adstet:
 Quæ nullos pascant fœtus, hic lactea liba:
 Hic tibi syluestris ponatur caro iuuençæ:
 Quæ nondum enixa est, hic mollior hœdulus adsit:
 Et iaceas saturus patula sub tegminis umbra.
 Surge tamen cælo dum fulget Orionis astrum,
 Tempus adest: Cereri sacras terat area fruges
 Ad uentos posita atq; ingenti æquata cylindros:
 Nec nisi librata ducantur ad horrea messes:
 Postq; autem satis ad uictum tibi contulit æstas:
 Continuo cui nulla domus sit quære ministrum.
 Adde etiam ancillam quæ sit sine prole: molestum est
 Ac graue seruitium illius quam cura remordet
 Natorum. blandire cani, panemq; ministra:
 Peruigil ante fores sedet ille, domuinq; tuetur.

Dente

Biblina pa
 piracea,
 aut bybli
 na a byblo
 oppido
 phœnicia,
 Ter infusa
 & caro iu
 uençæ,
 mendosæ
 syllabæ, si
 cut Orio
 nis, cuius
 penulti.
 longa.

Dente rapax: furiq; altis latratibus instat.
 His propere exactis foenum, paleasq; reconde:
 Hemionos quantum satis ac nutrire iuuenos.
 Inde laboranti requies praebenda colono
 Tempus: & exhaustis pariter iuga demere tauris.
 Dum tamen in media caeli statione refulget
 Syrius: Orionq; loco splendescit eodem:
 Et rosea Arcturi cernit Pallantias astrum:
 Tunc uuas tenero abscindens de corpore matrum:
 Per bis quinq; dies tepido sub sole iacentes
 Pande: dies etiam mollescant quinq; sub umbra
 Dehinc torque & capiant uegetes iucunda Lyæi
 Munera. sed sydus cum deficit Orionis
 Pleiadesq; Hyadesq; cadunt meminisse iuuabit
 Protinus impresso subuertere uomere terram.
 Stat tempestiuo cuncta exercere labore.
 Si tamen infestum iuuat ire per æquora: & alta
 Puppe uehi, moneo ne quando ab Atlantide natas
 Orion sequitur: totóq; excludit olympo
 Vt uideas illas medio submergere ponto
 Nauigio incumbas, mare tunc tollentibus euris
 Obscurum undosos iaculatur ad æthera fluctus.
 Tunc igitur iaceant religatae ad littora puppes
 Saxorum obnixæ obicibus: ne forte ruentes
 Discutiant uenti, pateat pars ima carinae

Hemio/
 nos, id est,
 mulos.

Ne pluuiam excipiens putri marcescat ab imbre.
 Instrumenta domi naualiâq; arma quiescant
 Pensa: gubernaclicq; exploret robora fumus.
 Interea Cereris sacros operare labores:
 Nec prorsus fugiendus ager, labatur in altum
 Aequor amica ratis dum non magis unda tumescit:
 Nec refluxu uasti sublato gurgite montes
 Vadat onusta tamen censu reditura superbo.
 Sic meus ille quidem genitor dum pauper egeret
 Errabat maria alta secans, fluctusq; profundos.
 Ille olim Aeolidam curuatâq; littora linquens
 Appulit huc, non spe lucri commotus auara.
 Durum opus exercere inuisa urgebat egestas.
 Ille uagus demum prope tempe Heliconia sedem
 Ascræam incoluit, cæli in regione molesta,
 Frigore nunc nimio, nunc quæ intolerabilis æstu est.
 Tempore quosq; suo iuuat exercere labores.
 Nauigium ante omnes, cuius si te ulla remordet
 Cura: placetq; altos sulcare per æquora fluctus
 Dum faciles spirant uenti & furor ille quieuit.
 Ne te inuisa fames alieno uiuere parto
 Cogat: & inuitus multorum debitor extes:
 Vade nec in cymba, sed te uehat ardua puppis
 Ingentes referant census ingentia mercis
 Pondera. præterea quæ sint aptissima nautis
Tempora

Censu.
 gaza, aut
 mercibus.

Ascræa

Tempora narrandū est, quanq̄ mihi parua p̄ undas
 Vita fuit: uixēq̄ ex illa tantum Aulide cursus
 Littus ad Eubœum, sub quo omnis Græcia quondam,
 Dum pelago defæuit hyems conuenit in unum:
 Et merito infandos fatum iuratur in hostes.
 Inde mihi placuit non longe ad Chalcida cursus,
 Huc ubi magnanimū genus Amphidamantis Achiui
 Constituunt populis certamina, & inclyta quondam
 Munera defuncti ponunt in honore parentis.
 Hic ego me dulcis referentem præmia cantus
 Auratos memini tripodas, quos sponte dicaui
 Musarum ante aras, quibus antra Heliconia curæ:
 Ille ubi me primum dulcem docuere poesim:
 Tantum igitur mihi res naualis cognita surgit:
 Dicam aliquid tamen, & uarios pandam ætheris usus:
 Hæc etiam nobis aspirauere Camœnæ.
 Aequora tuta legant instructo remige puppes,
 Quom decies quinq̄ est series exacta dierum
 Aestiuum post solstitium & iam deficit æstas.
 Nam neq̄ tunc classes medio nec nauita ponto
 Obruitur: ni forte uelit Iouis alta potestas:
 Aut deus ipsarūq̄ parens Neptunus aquarum,
 Exitus omnis in his rerum manet exitus omnis
 At lenes spirant zephyri tranquilla quiescunt
 Aequora: tunc celerem uentis committe carinam.

Aulis

Fatum. i.
excidium.Zephyri
in Vere
spirant

Vadat

Vadat onusta, tamen reditum properare memento:
 Quàm prius ipsa nouos fundant uineta liquores.
 Autumnicq; imbres & hyems infauſta procellis:
 Aut notus infurgat pluuia rorantibus alis:
 Incumbatq; mari totumq; euoluat ab imo.
 Exercent etiam ſtudium nauale ſub ipſo
 Vere nouo: quom ſe tam latas arbor ab alto
 Induit in frondes, quantum ueſtigia cornix
 Pandit humi depreſſa, ſilet tunc nabilis unda.
 Aſt ego nauigium graue tunc, ſemperq; moleſtum
 Crediderim: hoc naturæ homines leuitate nephanda
 Subtraxere: agitant diuerſa pericula fluctus.
 Et tamen ire placet, quanq; mors dura ſub undis
 Diuitiæ fiunt hominum: atq; inſanus habendi
 Ardor, ad hæc animum germane intende parumper.
 Concipe fraternos monitus: maria alta ſecando
 Fac tecum ne cuncta uehas: maiora reſerua.
 Nec nimis eſt oneranda ratis, ſit ponderis æqui
 Quicquid in hac durum eſt aduerſo occurrere fato
 Fluctibus in medijs curruſ diſcinditur omnis.
 Si grauius ſuper inſtat onus: ſeruare memento
 Meſuram in rebus & idonea tempora ad uſus.
 Quom prope ter decies tibi uita elabitur annos
 Connubium maturum aderit: decimumq; puella
 Exigat & quartum, ſed quinto nubat: & illa

Nota
 Coniugij
 tempora

Virgo

Virgo sit, atq; habitet prope te, cui sedulus astes:
 Sedulus inspicias artemq; usumq; puellæ.
 Hæc age ludibrio, ne te uicinia cantet:
 Coniuge nil melius casta: nil turpius illa
 Que uenerem prurit sine fine & prostat ad omnes
 Semper: & exitio superimminet illa uirorum.
 Nemo etiam fratris in amore æquetur amicus:
 At par si quis erit sit amandus tempore in omni:
 Nulla ex te inceptum foedus discordia soluat.
 Mentiri scelus est, præstat compescere linguam
 Infandam si uim tibi quisq; inferret amicus
 Aut ore aut manibus, surge & te ulciscere, redde
 Redde uicem duplicem, q; si illum poenitet acti
 Ac poenam implorans iterum te exoptat amicum
 Suscipe, uile quidẽ est homines noua quærere semper
 Foedera amicitia: multos si frater amabis
 Non laudo, nullos etiam. medium sit in isto.
 Si tibi corda tument, uultus non indicet iram:
 Turpe sequi sceleratum hominem, maledicere cui
 Infandum est: qui iam uita laudatur honesta.
 Nunq; à te nunq; misera obiurgetur egestas.
 Diuinum donum est diuumq; æterna uoluntas.
 Illa quidem quæ sæpe uiri sublimè molesta
 Impedit ingeniumq; uetat super alta leuari.
 Qui loquitur parce linguam nec in omnia soluit:

Vxor
bona

Fraternus
amor
Foedus tel
nendum

Amico re/
conciliari
debet

Amandi
nec multi,
nec nulli.
Ira occul/
tanda.
Maledice/
re turpe

Paupertas
tis laus

Taciturni/
tatis bona.

e Thesaurum

Thefaurum præ se gerit ille: ea gratia magna est
 Ut linguam moderes, pensatâq; uerba loquaris.
 Si quenq; uerbo lædes, læderis & ipse.

Conui-
uandi
ratio

Grata in amicorum uenias conuiuia sumptu
 Communi: dato particulam, gratissima sunt hæc.
 Aere Ioui uinum seu dijs de mane cauendum est
 Illauta libare manu: tum uota precando
 Incassum fundes nulli exaudita deorum.

Supersti-
tio prisca

Solis ad aspectum nec quenq; mingere fas est.

Nocte sub obscura recto neq; corpore nudo,
 Nox quia sacra deis media, nec credimus illud
 Posse licere uia, si declinetur ab illa.

Esse etiam uetitum, diuus uir & omnia noscens

Hærens parietibus sedet atq; exponit urinam

Intus: ubi orbata tenuis latet angulus aulae.

Non coitu polluta sacros genitalia pandas

Ante ignes, neq; cum dulci tibi coniuge præstet

Concubium ut generes, dum mœsto à funere tristi

Mente redis: superum sacra, sed latus ab ara.

Credimus inuisum superis semperq; molestum:

Qui natat assiduo labentia flumina cursu,

Quin sit lota manus prius: & pia uota precesq;

Fuderit: ante ipsas supplexq; orauerit undas.

Infandum ante aras ungues incidere: cum dijs

Sancta facis, scelus est cyathos imponere uasi

In quo

In quo uina latent, sacros operare lebetas.
 Nil tibi cum in sacris etiam hinc lauuisse nefandum est.
 Perfice tecta prius quæ cornix garrula ab alto
 Nunciet atram hyemem. ruit hæc inimica procellis:
 Fac sedeat bis sex, quibus ætas exigit annos:
 Aut totidem menses natorum cara propago
 Sede sub instabili iuuat hoc omnemque repellit
 Segnicem: facit esse agiles & ad omnia promptos.
 Fœdum ac turpe uirum est thermis muliebribus uti:
 Hoc prorsus fugiendum etiam stat talibus atrum
 Supplicium. ante aras superum obiurgare nefandum est:
 Sacra ministeria ac diuinos spernere cultus:
 Nec licet in fluuio neque fontis mingere in unda.
 Est quoque turpe aliud uetitum: fuge pessima famæ
 Nomina. fama malum facile in sublime leuatur.
 Est graue sufferri nimium nimiumque molestum.
 Difficile ut taceat. nuncque delabitur illa
 Sedula quæ uarias populi penetrauit ad aures
 Est dea fama quidem, sunt ipsi numina famæ.
S It tibi præterea series seruanda dierum:
S A Ioue natæ omnes, sunt à Ioue tempora nata.
 Ultima mensis erit nullo exercenda labore.
 At genio utendum est: illa omnes festa per urbes
 Ducitur: illa forum claudit, neque iura resoluit.
 Prima dies sacra est, & quarta, & septima: prima
 e 2 Natus

Dierum
ratio

Calenda-
rium an-
tiquum

Natus Apollo die radiantia lumina fudit.
 Luce de in quarta felix ducenda sit uxor.
 Omine captato sunt omnia prospera rebus:
 Et licet incuruam trabibus componere nauim:
 At quintas fuge namq; illarum pallidus Orcus.
 Tum diræ Eumenidum facies toto orbe uagantur:
 Castigant si qua in terris periuria, falsum
 Affirmant quæ lis alterne agitata creauit.
 Sexta dies tristem ostendit mulieribus ortum
 Læta uiris: multiq; etiam nascuntur in illa:
 Quis mala mens fallax animus fallacia uerba:
 Et qui concubia exercent arcana per artem,
 Hac ouium foetus licitum castrare uel hoedos:
 Et licet infixæ pecudes circundare mandra,
 Scindimus octaua foeto genitalia tauro
 Castramusq; sues. felix est ponere plantas.
 Nona uiros gigni uel amica sorte puellas.
 Luce uiris decima faustos quoq; credimus ortus.
 Venâq; post decimam felix incidere uites:
 Et tempestiuam segeti supponere falcem:
 Hoc curat bis sexta etiam felicior illa,
 Arachne. i. Arachne. i. araneus Stamina & ex alto tenuissima torquet Arachne.
 Ingentem accumulans formicæ farris aceruum.
 Et iuuat arguto percurrere pectine telas:
 Tunc quoq; syluestres licitum castrare iuuenos.

Tertia

Mandra,
 spelunca,
 cubile.

Arachne. i.
 araneus

Tertia post decimam plantaribus optima surgit,
 Spargere semen humi, pallet contraria semper.
 Quartâq; post decimam mulierum prospera natu
 Ac prensos domitare boues ualidosq; labori
 Hemionos, canibus faciles adiungere cultus.
 Ac lenire manu pecudicq; imponere mores:
 Atq; aperire cados, & dulcia fundere uina.
 Sextâq; post decimam plantaribus inuida surgit
 Opportuna, uiros nasci, sed iniqua, puellas
 Aut nasci, aut thalamos petere aut hærere maritis.
 Septima post decimam Cereris terat hordea sacræ:
 Ingentemq; licet ferro discindere syluam,
 Ac uarias aptare trabes, quibus ardua tecta
 Moliri: ac structam possis agitare carinam.
 Nonâq; post decimam felix est cum dea surgit
 Lutea: sed medium cæli quom uenit in orbem
 Fit grauis: ex media ad finem letissima fulget.
 Proxima lux sapientem hominem diuina creandi
 Insigni uiget officio, nec luce dolendum est.
 Post illam quarta sacra est, ea læta trahantur
 Gaudia. quinta dies post hanc iuga curua iuuençis
 Ponit & hemionos & colla exercet equorum:
 Altâq; ueliuolas deducit ad æquora puppes:
 Quàm pauci nouere & recto nomine dicunt:
 Sunt harum humano generi seruanda dierum

Hemio/
 nos, mu/
 lus & mu/
 la dicitur

Dea. L.
 luna

e 3 Tempora

38 HESIODI ASCRAEI DIES, NI. VAL. INT.

Tempora: quippe illud magnis successibus augent.
Sunt aliæ ancipitesq; tamen sine mente, neq; ullo
Officio excellunt: hanc alter laudat & illam:
At paucis natura illarum cognita surgit.
Nam nunc ipsa dies totum complectitur orbem
More piæ matris, sæuæ modo more nouercæ,
Nunc fulget, nunc atra latet. felixq; beatus
Ille quidem qui dñs gratus, cui cognita sunt hæc,
Omniâq; inspiciens rerum se exercet ad usus.

HESIODI ASCRAEI POETAE VETV-
STISSIMI OPERVM ET DIE-
RVM, NICOLAO VAL-
LA INTERPRE-
TE, FINIS.

BASILEAE APVD IOANNEM
FROBENIVM MENSE

FEBRVARIO.

AN. M D XVIII.

IN INGLYTA GERMANIAE BASILIA.

M. D. XVIII.

γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις,

Prudens simplicitas amoris recti.

עֲרִיבֵי מַלְאָכִים וְלֹאֲשֵׁרֵי מַלְאָכִים הָיָה מַלְאָכִים

ἀνέρωσι ὡς αἱ περὶ ἑρᾶι.

IN INCLYTA GERMANIAE BASILEA.

M. D. XVIII.